

Література

1. Каменецкая Е. П. Космос и международные организации. Международно-правовые проблемы. Москва: Наука, 1980. – 167 с.
2. Беглий О. В. Космічне право: навчально-методичний посібник. Київ, 2009. – 102 с.
3. Колосов Ю. М., Штодина И. Ю. Некоторые тенденции развития международного космического права: учебное пособие. Москва: МГИМО(У) МИД России, 2006. – 100 с.

УДК347.85(043.2)

Пуцік І.М., Чікунов Д. Г., студенти,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Жмур Н. В., к.ю.н.

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ ТА НЕБЕСНИХ ТІЛ

Труднощі у визначенні на універсальному рівні поняття космічної діяльності пов'язані з особливостями поняття самого космічного простору як нової сфери діяльності людини. Більше того, питання про визначення поняття самого космічного простору обговорюється у нерозривному зв'язку з діяльністю щодо його використання [3, с. 537].

Як відомо, Генеральна Асамблея ООН своєю резолюцією 2222 (XXI) від 19 грудня 1966 р. доручила Комітету ООН з Космосу вивчити питання щодо визначення поняття космічного простору і використання космічного простору і небесних тіл. Однак дотепер це доручення Комітет ще не виконав через теоретичні труднощі питання. Водночас сам термін "космічний простір" широко вживаний, у тому числі в міжнародному космічному праві.

Космос – синонім астрономічного визначення Всесвіту. Часто з поняття "космос" виключають Землю з її атмосферою. Розрізняють ближній космос, що включає "навколоземний" простір, і далекий космос – світ зірок і галактик.

Космічний простір – простір, що простягається за межами земної атмосфери. Іноді розглядають не космічний простір у цілому, а ті або інші його частини, що характеризуються дуже різними властивостями, – навколоземний космічний простір, міжпланетний простір, міжзоряний простір і т. п.

Незважаючи на нечітку визначеність певних понять, правовий режим космічного простору і небесних тіл окреслений у міжнародному космічному праві чіткіше. Основним принципом, що визначає правовий режим космічного простору і небесних тіл, є те, що "космічний простір,

включаючи Місяць та інші небесні тіла, не підлягає національному присвоєнню ні шляхом проголошення на них суверенітету, ні шляхом використання або окупації, ні будь-якими іншими засобами" (ст. II Договору про Космос). Таким чином, космічний простір є відкритим і вільним для дослідження і використання усіма державами, на нього не поширюється державний суверенітет.

Однак відкритість і свобода для дослідження і використання Космосу є не абсолютними, а мають обмеження, закріплені в міжнародно-правових актах. Так, наприклад, у Договорі про Космос містяться такі принципові положення: "Дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, здійснюються на благо і в інтересах усіх країн, незалежно від ступеня їх економічного або наукового розвитку, і є надбанням усього людства" (ст. I) [4, с.383]. У ст. III цього договору підкреслюється, що "держави-учасниці Договору здійснюють діяльність із дослідження і використання космічного простору, у тому числі Місяця та інших небесних тіл, відповідно до міжнародного права, включаючи Статут Організації Об'єднаних Націй, в інтересах підтримання міжнародного миру і безпеки та розвитку міжнародного співробітництва і взаєморозуміння" [4, с. 384]. У цій статті йдеться передусім про такі універсальні і загально визнані міжнародно-правові документи, як: Статут ООН; Декларація про принципи міжнародного права від 24 жовтня 1970 р.; Заключний акт Наради з безпеки і співробітництва в Європі від 1 серпня 1975 р. та ін. Основні принципи міжнародного права, що містяться в них, відповідно до загальної теорії права є загальними стосовно спеціальних принципів міжнародного космічного права [3, с. 539].

Розуміючи усю важливість і відповідальність процесу дослідження і використання, як тепер, так і в перспективі, космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, держави-учасниці угоди зобов'язалися "встановити міжнародний режим, у тому числі відповідні процедури, для регулювання експлуатації природних ресурсів Місяця" (п. 5 ст. 11). При цьому основні цілі такого міжнародного режиму, що має бути встановлений, містять у собі: впорядковане і безпечне оволодіння природними ресурсами Місяця; раціональне регулювання цих ресурсів; розширення можливостей у справі використання цих ресурсів; справедливий розподіл між усіма державами-учасницями благ, отриманих від цих ресурсів (п. 7 ст. 11).

В основних міжнародно-правових актах про Космос і космічну діяльність висловлюється стурбованість не тільки за збереження міжнародного миру і безпеки, а й за виживання людства. Науково-технічний прогрес, неминучість космічних досліджень і використання космічного простору в наукових та економіко-господарських цілях держав зумовлюють необхідність введення істотних обмежень на космічну

діяльність, аби запобігти її можливим негативним наслідкам. Безконтрольна космічна діяльність може спричинити не тільки збільшення космічного сміття, а й хімічне, біологічне, радіоактивне та інші види забруднення навколишнього середовища.

Україна як космічна держава здійснює космічну діяльність із використанням свого науково-технічного потенціалу. У Законі України "Про космічну діяльність" від 15 листопада 1996 р. записано, що "Україна як суб'єкт міжнародного космічного права здійснює свою космічну діяльність на умовах рівноправності з іншими державами з урахуванням своїх національних інтересів. Україна забезпечує виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань у сфері космічної діяльності і несе відповідальність за загальновизнаними нормами міжнародного права і положеннями міжнародних договорів України" (ст. 17) [1, с. 295].

Аналіз національного законодавства України свідчить, що регульована ним космічна діяльність повинна бути підпорядкована суворому додержанню міжнародного космічного права, правового режиму космічного простору і небесних тіл.

Література

1. Анцелевич Г. О. Міжнародне публічне право: Підручник для студентів вищих навч. закладів. -К.: Алерта, 2005. - 424 с.
2. Баймурато М. А. Международное публичное право: Учебник. - К.: Истина, 2004. -549, с.
3. Дмитрієв А. І. Міжнародне публічне право: Навч. посібник. -К.: Юрінком Інтер, 2000. -638, с.
4. Тодоров И. Я. Международное публичное право: Учебное пособие. -К.: Знання, 2005. -414 с.

УДК 629.7.01(043.2)

Сіваченко В. О., студентка,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна
Науковий керівник: Армаш Н.О., д.ю.н., доцент

ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ В УКРАЇНІ

Відповідно до Повітряного кодексу України безпілотне повітряне судно – повітряне судно, призначене для виконання польоту без пілота на борту, керування польотом якого і контроль за яким здійснюються за допомогою спеціальної станції керування, що розташована поза повітряним судном [1]. Відповідно до Тимчасового порядку використання повітряного простору України дистанційно пілотоване ПС – безпілотне